

INTERVIEW ARCHEOLOOG JOHAN NICOLAY

Justinianus, Byzantijns keizer en wetgever, is een grote naam in de wereldgeschiedenis. Theodebert, een Merovingische koning, een paar maten kleiner. Beiden, afgebeeld op gouden munten, lagen naast elkaar. In Drentse grond.

▲ In het Drents Museum zijn de 47 gedolven munten tentoongesteld. Foto: Marcel Jurian de Jong

De goudkust langs de Noordzee

Ed van Tellingen

ASSEN/GRONINGEN Als iemand veel weet van de vroege middeleeuwen en de rol die edelmetaal daarin speelde, dan is het dr. J.A.W. Nicolay. In oktober publiceert hij het boek *The Splendor of Power*, de 'pracht van de macht'. Het boek ligt in drukproef en een beetje jammer is dat wel: de spectaculaire goudvondst in Drenthe – 47 gouden munten uit de zesde eeuw – zou daarin zeker een prominente plek hebben gekregen.

De gouden munten moet hebben toebehoord aan 'een regionaal leider'. „Ik twijfel daar niet aan”, zegt Johan Nicolay, archeoloog van het Instituut voor Archeologie, verbonden aan de Rijksuniversiteit van Groningen. Hij is docent middeleeuwen, gespecialiseerd in koningschap en edelmetaal.

De goudvondst van Roden (of elders in Noord-Drenthe?) past in de reeks vondsten uit de vijfde, zesde en zevende eeuw in het toenmalige kustgebied van de Noordzee. Een strook grond die liep van Zuidoost-Engeland tot aan Denemarken; ze maakte grotendeels deel uit van het Frankische Rijk. Denk aan de goudschat van Nietap (rond 700), de gouden munten van Midlum (zesde eeuw) en de goudschatten van Wiburden en Dronrijp (rond 600).

„Nee”, zegt Nicolay met nadruk, de vondsten duiden niet op handel. Munten hadden nog niet de functie van geld, ze hadden geen economische waarde. Ze maakten deel uit van een sociaal netwerk. „Munten en sieraden werden door machtige lieden gebruikt als een vorm van uitwisseling om mensen aan zich te binden”, legt hij uit. „Als geschenk waren ze

Geen commercie met gouden munten in vroege middeleeuwen

heel belangrijk.”

Een heer bond een ondergeschikte aan zich door het uitdelen van geschenken. En dat gebeurde met munten of met sieraden die eruit werden gesmolten. Nicolay: „Munten vormden een bepaalde hoeveelheid edelmetaal die samenhangt met de kwaliteit van het goudgehal-

te en het gewicht in goud.”

„Je geeft iets weg en krijgt iets terug”, doceert de archeoloog. „Het zijn sociale netwerken waarin deze munten circuleerden en daar past deze vondst in Drenthe heel goed in.” De munten vormden een politiek bindmiddel. „Het is waarschijnlijk dat een regionaal leider deze munten heeft gekregen als een politiek geschenk.”

De grootste zesde-eeuwse muntschat van Nederland telt onder meer 38 Byzantijnse munten (met erop de Byzantijnse keizer Justinianus). Dat duidt op een bijzondere collectie. Op één munt staat de Merovingische koning Theodebert. „Zo'n individuele beeltenis van een koning spreekt extra tot de verbeelding”, constateert Nicolay. „Dat weet je dus dat zo'n munt onder deze koning is geslagen.”

Munten waren heel belangrijk als 'uitwisselingsgeschenk', ook over lange afstanden. In zijn binnenkort te verschijnen boek schrijft Nicolay erover. „Deze goudschat moet via het zuiden het noordelijk kweldergebied zijn binnengekomen”, meent hij. „En zo belandden de gouden munten uiteindelijk in Drenthe, dat deel was van het kweldergebied langs de kust.”

Gouden munten in de vroege middeleeuwen weerspiegelen geen commerciële wereld. Johan Nicolay: „De munten werden ingezet om politieke allianties te creëren.” Het is ook het verhaal van de 47 gouden munten die via politieke netwerken terecht kwamen in 'Drenthe'.

Een geschenk van formaat dat diep was weggestopt in Drentse grond. Bijna 1500 jaar later bovengronds getild met metaaldetectoren.